

NITTEDALKOMMUNE
der storby møter marka

Med skrubbsår på knærne og stjerner i øynene

KVALITETSPLAN FOR NITTEDALSBARNEHAGENE 2019-2022

Temaplan / Vedtatt 17.06.19

Medskapere av kvalitetsplanen

Kvalitetsplan for nittedalsbarnehagene 2019 – 2022 er utarbeidet av Nittedal kommune i samarbeid med nittedalsbarnehagene.

Nittedalsbarnehagene er:

Bjertnes barnehage
Espira Snurrefjellet barnehage
Fortet naturbarnehage
Glittre barnehage
Gnisten barnehage
Hundremeterskogen barnehage
Industriveien FUS barnehage
Krutverket FUS barnehage
Læringsverkstedet Haugeråsen barnehage
Læringsverkstedet Skytta barnehage
Læringsverkstedet Slattum barnehage
Maristua barnehage
Mortetjern barnehage
Nygård barnehage

Parken barnehage
Rotens FUS kulturbarnehage
Sinoberbarnehagene
Skyset FUS barnehage
Solstua barnehage
Steinrøysa barnehage
Stubben barnehage avd. Nyveien
Stubben barnehage avd. Velveien
Sørliveien barnehage
Tøyen barnehage
Tøyenåsen barnehage
Varingskollen barnehage
Åneby barnehage

KS-Konsulent ved Jørn-Arild Mikkelsen og Dag Langfjæran (Dag Langfjæran AS) har bistått og veiledet arbeidet.

Nittedal kommune har latt seg inspirere av kvalitetsplaner for barnehagesektorer i andre kommuner. Vi fremhever særlig Stadig bedre! Kvalitetsplan for Stavangerbarnehagen 2016 –2019 når det gjelder planens form og oppbygging.

Kommunens strategiske styringsmål:

Gode tjenester

God folkehelse

Rent miljø

Stolt nittedals-identitet

Gode prosesser

Levende lokaldemokrati

Kompetente og motiverte medarbeidere

Sunn økonomi

Dette dokumentets plassering i planhierarkiet:

Strategiske styringsmål

Kommuneplan

Temaplaner

Handlingsplan

Virksomhetsplaner

Innhold

- 6. «Med skrubbsår på knærne og stjerner i øynene»**
- 7. Planens innhold

- 10. Planens forankring**
- 12. Kvalitet i barnehagen
- 13. Barns medvirkning

- 14. Utviklingsområder for kompetanseutvikling 2019 til 2022**
- 16. Barnehagen som lærende organisasjon
- 18. Inkluderende miljø
- 20. Tidlig innsatskompetanse
- 22. Godt språkmiljø for alle barn

- 24. Realisering av kvalitetsplanen – Fra plan til praksis!**
- 26. Hvordan barnehageeier følger opp og bruker planen
- 26. Hvordan barnehagen følger opp og bruker planen
- 26. Hvordan barnehagemyndigheten følger opp og bruker planen
- 27. Arbeidsformer for realisering av planen i barnehagene
- 27. Andre ressurser i realiseringsarbeidet

- 29. Kvalitetsverktøy for oppfølging av utviklingsområdene**

- 34. Referanser**

«Med skrubbsår på knærne og stjerner i øynene»

Du leser nå Nittedal kommunes kvalitetsplan 2019-2022 som er en strategi- og utviklingsplan for barnehagesektoren i Nittedal. «Med skrubbsår på knærne og stjerner i øynene» er felles motto for alle nittedalsbarnehagene og gir et godt bilde på det som kjennetegner en god barnehage. Mottoet betyr at barna skal få magiske øyeblikk, gode opplevelser, varierte utfordringer som skaper glede og nysgjerrighet og rike muligheter for utfoldelse i skog og mark gjennom barnehagedagen.

Fremtiden for kunnskapsnasjonen Norge skapes i barnehagene. Respekt for barndommens egenverdi har stor betydning for barns utvikling av selvfølelse og selvværd. I tillegg må vi ha et fremtidsrettet blikk hvor vi tilrettelegger for og støtter barns utviklingspotensial med utgangspunkt i barns interesser. Dette forutsetter et varmt, tydelig og tilstedeværende personale.

Barnehagepersonale er av flere blitt kalt for verdens viktigste andre plass etter foreldrene. Vi vet at for barn som strever hjemme vil barnehagepersonale og barnehager av høy kvalitet kunne ha en kompenserende funksjon når det gjelder barnets utvikling. Utenforskap, som er en av de viktigste risikofaktorene for utvikling av psykiske helseproblemer blant barn og unge, kan motvirkes i barnehager med høy kvalitet.

Målet med kvalitetsplanen er at alle barn i nittedalsbarnehagene opplever et inkluderende, utviklende og kvalitativt godt barnehagetilbud. Dette skal sikres gjennom helhetlig og systematisk utvikling av kvalitet i nittedalsbarnehagene, profesjonell ledelse og forsknings- og kunnskapsbasert praksis.

I arbeidet med kvalitetsplanen har det, med bistand fra KS-Konsulent, vært lagt opp til samskappingsprosesser i styrernettverket, barn- og unges kommunestyre og hovedutvalg for oppvekst og utdanning. Planen har i tillegg vært på bred høring. På bakgrunn av tidligere praksis og eksisterende styringsdokumenter og satsningsområder har styrernettverket valgt ut fire utviklingsområder for perioden 2019 – 2022. Disse fire er:

- Barnehagen som lærende organisasjon
- Inkluderende miljø
- Tidlig innsatskompetanse
- Godt språkmiljø for alle barn

A photograph of three young children playing with water outdoors. In the center, a child with curly brown hair, wearing a white t-shirt and blue denim overalls, is focused on pouring water from a purple plastic cup into a larger light blue plastic tub. To the left, another child with short brown hair is partially visible, holding a purple bowl. To the right, a third child with blonde hair is partially visible, wearing a blue and white striped shirt. The background is a soft-focus green lawn and trees, suggesting a park or garden setting. A green rectangular box is overlaid on the top right of the image, containing white text.

"Målet med kvalitetsplanen er at alle barn i nittedalsbarnehagene opplever et inkluderende, utviklende og kvalitativt godt barnehagetilbud"

Planens innhold

Kvalitetsplanen begynner med en forankringsdel som knytter planen til gjeldende lov- og regelverk og til overordnede føringer og styringsdokumenter. Den innledende delen avgrensner kvalitetsbegrepet og løfter frem barns medvirkning som en grunnleggende verdi for alt arbeid og innhold i barnehagene.

Etter forankringsdelen har planen tre hoveddeler. Den første delen gjelder planens fire satsings-

områder for kvalitetsutvikling. I denne delen beskrives målsettingen innenfor de fire satsingsområdene og kvalitetskriteriene som brukes gjennomgå. Kjennetegn på god praksis og hva dette betyr for barnet beskrives i forlengelsen av dette.

Fra plan til praksis! er overskriften på den andre hoveddelen. Denne delen beskriver ansvars- og rolledeling i kvalitetsutviklingsarbeidet og de

arbeids- og samhandlingsprosessene som er nødvendig for å realisere planen.

Den tredje delen omfatter et eget kvalitetsverktøy for oppfølging av de fire utviklingsområdene i de enkelte barnehagene. Kvalitetsverktøyet beskriver kjennetegn på dårlig praksis som barnehagen må forbedre i den ene enden av skalaen til god og ønsket praksis i den andre enden. Kvalitetsverktøyet er et viktig utgangspunkt for refleksjon i

personalet for å vurdere egen praksis. Aktiv bruk av kvalitetsverktøyet ute i barnehagene er en forutsetning for realisering av planen.

Planens forankring

Kvalitetsplan for nittedalsbarnehagene er forankret i sentrale regelverk, nasjonale og lokale føringer og satsingsområder. Disse er følgende:

- FNs barnekonvensjon
- Barnehageloven
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Stortingsmelding 19 (2015-2016) Tid for lek og læring
- Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022 (Kunnskapsdepartementet)
- Stortingsmelding 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen
- Stortingsmelding 28 (2015-2016) Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet
- Nittedal kommune - Kommuneplanen 2015-2027

FNs Barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon ligger til grunn for arbeidet i alle barnehager. Barnekonvensjonen er gjort til norsk lov i menneskerettsloven og har forrang over andre norske lover. Konvensjonens grunnprinsipper er i tillegg nedfelt i Grunnloven § 104 og relevante bestemmelser er i tillegg tatt inn i ulik spesiallovgivning som for eksempel barnehageloven.

Barnekonvensjonens artikkel 3 er helt grunnleggende og sier at ved alle handlinger som berører

barn skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Artikkel 12 om barns rett til å bli hørt er på samme måte grunnleggende og vurderes som en forutsetning for oppfyllelse av artikkel 3. Av konvensjonens øvrige bestemmelser er det i denne sammenhengen viktig å løfte frem artikkel 6 om barns rett til optimal utvikling og artikkel 23 som gir særlige rettigheter til barn med nedsatt funksjonsevne.

Barnehageloven og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Rammeplanen er tydelig i sine krav til barnehagens pedagogiske innhold og arbeid. Det kreves kvalifiserte, kompetente, tilstedeværende, aktive og gode medarbeidere for at barnehagen skal fylle rammeplanens krav, og opprettholde og utvikle kvaliteten. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon.

Alle barn skal føle seg inkludert i fellesskapet i barnehagen. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Å bidra til at alle barn som går i

"Kvalitetsplanen er en operasjonalisering av de kommunale strategiske styringsmålene i arbeidet med å utvikle kvalitet i barnehage-sektoren i Nittedal"

barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barna skal få utnytte og utvikle sine evner til lek og fantasi uavhengig av funksjonsnivå.

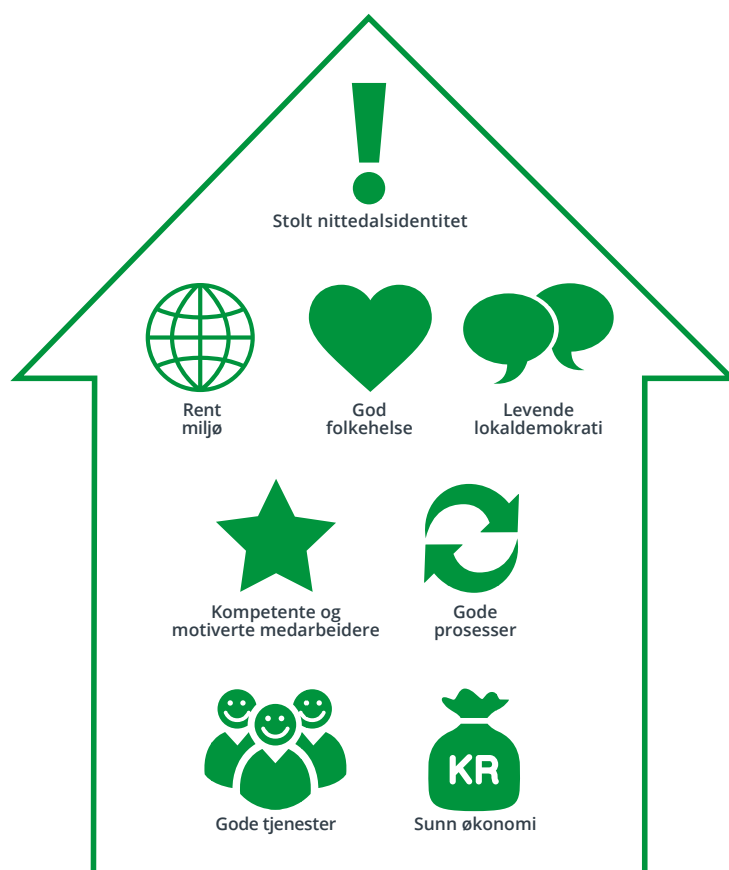
Andre statlige styringssignaler

Barnehage, grunnskole og videregående skole utgjør det nasjonale og helhetlige utdanningsløpet (*Stortingsmelding 28 (2015-2016) Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet*). Denne sammenhengen kommer tydelig fram i rammeplan for barnehager og ny overordnet del i skolens læreplanverk. Barnehagens innhold og kvalitet er vesentlige bidrag til barns trivsel og utvikling og til gode skoleresultater og et fundament for å lykkes i arbeids- og samfunnsliv. Denne helhetlige forståelsen kommer også til uttrykk i *Stortingsmelding 19 (2015-2016) Tid for lek og læring*, og i *Kompetanse for fremtidens barnehage*.

Stortingsmelding 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen sier at tidlig innsats innebærer at barnehagene og skolene setter i verk tiltak for barn og elever med en gang det er behov. Det er god grunn til å legge særlig vekt på de første årene fordi tiltak tidlig i dannelsings- og utviklingsprosessen har høyere effekt på barnas læring og utvikling enn tiltak senere i utdanningsløpet. Sosiale ulikheter i barneårene forplanter seg ofte til dårligere helse, livsmestring og livskvalitet i voksen alder. Tidlig innsats kan motvirke dette.

Lokale føringer og videreføring av beste praksis

Kvalitetsplanen er en operasjonalisering av de kommunale strategiske styringsmålene i arbeidet med å utvikle kvalitet i barnehagesektoren i Nittedal:

For å bidra til at barnehagebarn i Nittedal får et godt og likeverdig tilbud har vi utarbeidet felles rutiner og retningslinjer blant annet for:

- Opptak
- Plan for overgang barnehage-skole.
- Samarbeidsavtale med ressursteam for førskolebarn
- Felles fokus på voksenrollen
- Felles oppstartssamtaler
- Felles satsning Inkluderende miljø i barnehage, sfo og skole.
- Felles kompetanseplan
- Ulike nettverk
- Bedre tverrfaglig innsats (BTI)
- Kvalitetssystem som skal sikre barn med nedsatt funksjonsevne sin rett til individuell tilrettelegging

De nasjonale og kommunale satsingene, regelverkene og føringene som er nevnt ovenfor utgjør et samlet grunnlag for denne kvalitetsplanen, og for hvordan vi videreutvikler kvaliteten i nittedalsbarnehagene.

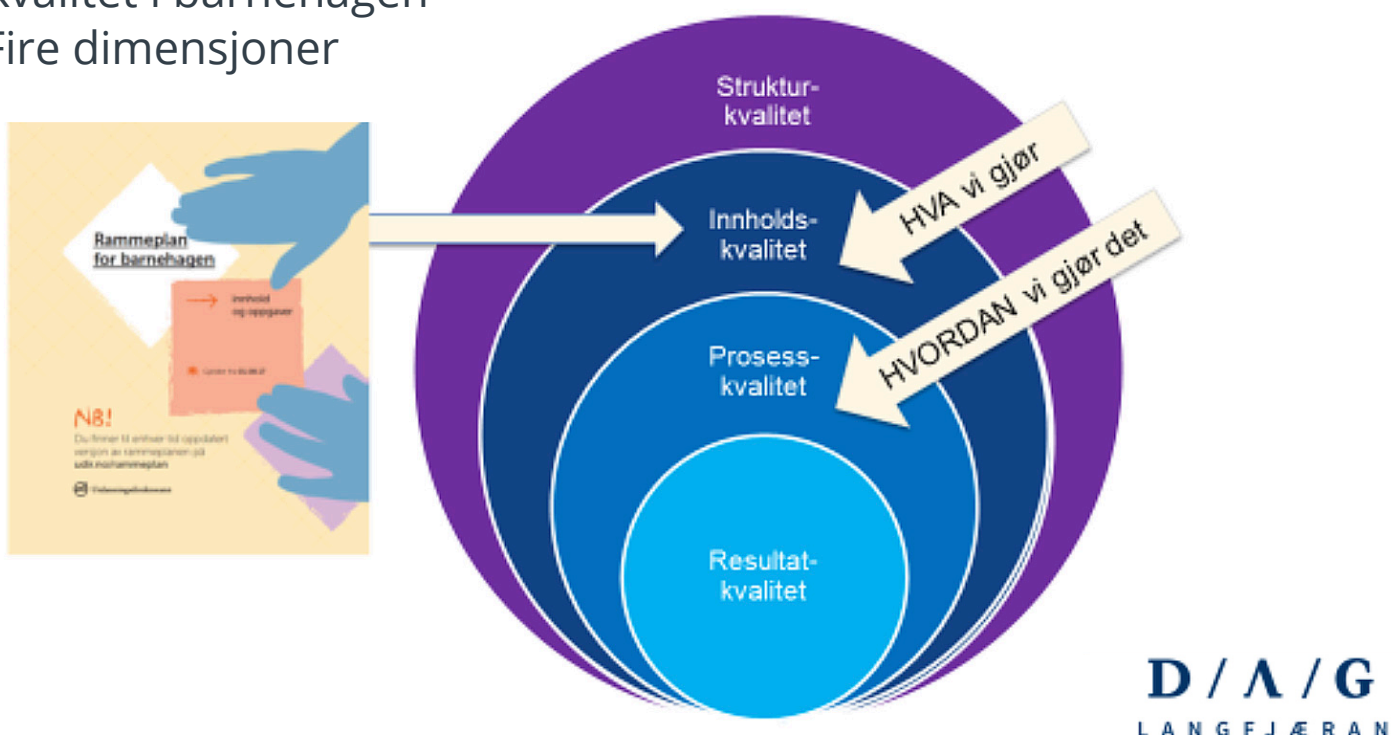
Kvalitet i barnehagen

God kvalitet i barnehagene handler om barns opplevelse av trivsel, mestring og utbytte av tiden

i barnehagen. God kvalitet skal sikres gjennom kvalifisert og tilstrekkelig personale, leker, aktiviteter og tilrettelegging som er tilpasset barnas alder, bakgrunn og funksjonsnivå. I tillegg er gode bygninger og uteområder med å sikre god kvalitet. God kvalitet i barnehagen har stor betydning for det enkelte barns fungering i barnehagen, senere i skole, og i livet etterpå. Barn og unges kommunestyre (BUK) har pekt på viktigheten av at en god relasjon mellom barn og voksne er avgjørende for kvaliteten.

Kvalitet i barnehagen er sammensatt og omfatter strukturkvalitet, innholdskvalitet, prosesskvalitet og resultat-kvalitet som vist i figuren under. Strukturkvalitet handler om ytre forutsetninger og rammer, organisasjon og ressurser. Rammeplanens tema er innholdskvalitet og handler om hva vi gjør. Prosesskvalitet handler om hvordan vi gjør det. Kvalitetsplanen tar først og fremst for seg innholds- og prosesskvalitet. Disse skal samlet bidra til bedre resultat-kvalitet. Resultatkvalitet handler om barnets opplevelse og utbytte av å gå i barnehagen. God resultat-kvalitet er avhengig av alle sidene ved kvalitetsbegrepet, både struktur-, innholds- og prosesskvalitet.

Kvalitet i barnehagen Fire dimensjoner

Hensikten med kvalitetsplan for nittedalsbarnehagene er å heve resultat kvaliteten innenfor utviklingsområdene *barnehagen som lærende organisasjon, inkluderende miljø, tidlig innsatskompetanse og godt språkmiljø for alle barn.*

Barns medvirkning

Samvær og samspill mellom barn og voksne i barnehagen skal være bygget på likeverd og gjensidighet. Barnehagens miljø må til enhver tid gjenspeile barna, barnegruppene og dagens samfunn. Barnas interesser, opplevelser og uttrykk må være synlig og prege det pedagogiske miljøet. Barns medvirkning i barnehagen skal gi barn erfaring i å praktisere ytringsfrihet og demokrati. Barn må møtes med respekt for sine mange ytringsformer. Dette forutsetter et personale som tilrettelegger og støtter alle barns medvirkning på ulike arenaer og prosesser uavhengig av alder, språk- og funksjonsevne.

Barn og unges kommunestyre (BUK) i Nittedal er opptatt av medvirkning. BUK peker blant annet på at barn må få lov å hjelpe til og ta et medansvar for andre barns trivsel. BUK er også opptatt av

gode medvirkningsprosesser for å snakke om hvordan barn skal være mot hverandre fordi det fører til et større eierskap hos barna.

Etter Barnekonvensjonen har barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter rett til fritt å gi uttrykk for disse synspunktene i alle forhold som vedrører barnet. Synspunktene må gis behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Forestillingen om barnet som rettighetshaver etter barnekonvensjonens regler skal være forankret i personalet og prege barnets daglige liv fra det tidligste stadiet av barndommen.

Barnehageloven og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver følger opp Barnekonvensjonen ved at barns medvirkning gjennomgående skal prege barnehagens innhold og arbeidsmåter. Barns medvirkning som rettighet og naturlig del av barnehagedagen er en grunnleggende verdi som kvalitetsplanen for nittedalsbarnehagene bygger på.

“Satsingsområdene gjenspeiler en helhetstenkning rundt barns oppvekst i Nittedal og er fastsatt gjennom samskapingsprosesser i styrernetverket for nittedalsbarnehagene med bistand fra KS-Konsulent”

Utviklingsområder for kompetanseutvikling 2019 til 2022

For perioden 2019 til 2022 har nittedalsbarnehagene følgende felles utviklingsområder:

- Barnehagen som lærende organisasjon
- Inkluderende miljø
- Tidlig innsatskompetanse
- Godt språkmiljø for alle barn

Utviklingsområdene er valgt med utgangspunkt i ny rammeplan for barnehagens innhold og

oppgaver, nasjonale føringer, satsingsområder og lokale kompetanseutviklingsplaner.

Satsingsområdene gjenspeiler en helhetstenkning rundt barns oppvekst i Nittedal og er fastsatt gjennom samskapingsprosesser i styrernetverket for nittedalsbarnehagene med bistand fra KS-Konsulent.

Barnehagen som lærende organisasjon

En lærende organisasjon kjennetegnes ved at hele personalet er engasjerte i å skape og dele kunnskap om hvordan man best kan arbeide mot organisasjonens mål gjennom målrettet arbeid og bevisst metodebruk. En lærende organisasjon mobiliserer medarbeidernes kompetanse, og utnytter og forvalter den enkeltes potensial på en slik måte at det får en betydning for kvaliteten i barnehagetilbudet.

En kollektiv forståelse av barnehagens mål og innhold er grunnlaget for å bli en lærende organisasjon (Gotvassli, 2017:18). Lærende organisasjon er når vi hjelper hverandre med å forstå *hva* vi skal gjøre, *hvordan* vi skal gjøre det, *hvorfor* vi skal gjøre det, og hvorfor vi skal gjøre det akkurat slik (KS-Konsulent). Dette kan skje gjennom utforskende samtaler der personalet i fellesskap reflekterer over egen og felles praksis. Personalet må utforske og bearbeide verdier og holdninger for å skape felles mentale modeller. Med felles mentale modeller menes de grunnleggende felles forestillingene i en organisasjon. Disse er ofte i liten grad uttrykt. Gjennom felles drøfting og forståelse av eksisterende og etablerte modeller og forestillinger kan man så bygge nye modeller som har god felles forankring i virkeligheten (Senge, 2004).

Mål

Barnehagens pedagogiske praksis er i kontinuerlig utvikling for å sikre høy kvalitet i barnehagetilbudet.

Kvalitetskriterier

- ✓ Strategisk og mestringsorientert ledelse
- ✓ Kunnskaps- og barnehagebasert praksis
- ✓ Endrings – og utviklingsorientert praksis

Strategisk og mestringsorientert ledelse

Ledelsen skal sørge for at personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt i barnehageloven og rammeplanen og sikre gode systemer og prosesser for målrettet utviklingsarbeid. Ledelsen har ansvaret for å igangsette og vedlikeholde hensiktsmessige læringsløyper som inkluderer medskapning. God ledelse vil være å utvikle både de teoretiske og erfaringsbaserte kunnskapsformene, og tilrettelegge for utforskende kollektive refleksjonssamtaler som fører til bedring av personalets praksis (Gotvassli, 2017:19). Mestringsorientert ledelse er systematisk å utvikle et klima i barnehagen preget av tillit og som bygger på personalets mestringsopplevelse. Mestringsorienterte ledere skaper både retning, mening og gir individuell oppmerksomhet.

Ledelsen skal sørge for at personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt i barnehageloven og rammeplanen og sikre gode systemer og prosesser for målrettet utviklingsarbeid.

Kunnskaps- og barnehagebasert praksis

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet med klart definert samfunnsoppdrag og er starten på utdanningsløpet. Kvaliteten på tilbudet er derfor av stor betydning og stiller krav til en kunnskapsbasert praksis. Med kunnskapsbasert praksis forstår vi at den pedagogiske virksomheten er faglig forankret, er gjenstand for kritisk refleksjon og at praksis endres i tråd med ny kunnskap.

For å lykkes i arbeidet med å utvikle kvaliteten av barnehagetilbudet må arbeidet, i tillegg til å være kunnskapsbasert, være barnehagebasert. Dette betyr at hele personalet er engasjerte i å dele og utvikle kunnskap om hvordan de best kan nå virksomhetens mål slik at det fører til endring og utvikling av ny praksis i hele barnehagen.

Endrings- og utviklingsorientert praksis

Barnehagen er del av et samfunn som er i kontinuerlig endring. Dette betyr at barnehagen ikke vet hvilket samfunn og hvilke kompetansekrav barna vil møte i fremtiden. For at barnehagens praksis skal endres i tråd med nye behov og ny kunnskap må barnehagen være endrings- og utviklingsorientert og forstå sin rolle som samfunnsaktør. Dette forutsetter endrings- og utviklingsorienterte holdninger hos ledelse og personalet som søker etter muligheter for bedre praksis.

Kjennetegn på god praksis

- Barnehagen har strategier og faste arenaer for kunnskaps- og ferdighetsutvikling gjennom teori og erfaringsdeling
- Målrettede og strategiske planer utvikles og realiseres gjennom medskapingsprosesser
- Mestringsorientert ledelse
- Personalets arbeid er faglig forankret, i tråd med ny kunnskap og bygger på beste praksis
- Ledelsen følger opp om utviklingsarbeid har effekt og iverksetter nødvendige tiltak
- Kartleggingsanalyse er utgangspunkt for utviklingsarbeid

Dette betyr for barnet

- Barnet er aktiv medskaper i barnehagens kvalitetsutvikling
- Barnet deltar aktivt i demokratiske prosesser
- Barnet utvikler relevant kompetanse for å møte fremtidens krav
- Barnets potensial støttes og utvikles
- Barnets nysgjerrighet og utforskertrang stimuleres

Inkluderende miljø

Inkluderende miljø handler om barnets opplevelse av å høre til og å være en betydningsfull person for fellesskapet i barnehagen. Et inkluderende miljø er avgjørende for barnets trivsel og utvikling. Dette forutsetter at personalet støtter barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse. Videre at personalet støtter barnas aktivitet, engasjement og deltagelse og verdsetter og synliggjør ulike behov, meninger og perspektiver i fellesskapet. Et inkluderende miljø forutsetter personale med god relasjonskompetanse som er varme, engasjerte, ansvarlige, tilstedeværende og profesjonelle (Melvold, 2016). Krenkelser og mobbing oppstår når vi ikke lykkes med å skape inkluderende miljø. Gjentatt negativ adferd mot barn kan bare skje i et miljø som tolererer mobbeadferd, og som mislykkes i å lære bort gode sosiale ferdigheter (Roland og Cosmovici Idsøe, 2017).

Mål

Alle barn opplever og bidrar til et inkluderende miljø som fremmer barns trivsel og utvikling.

Kvalitetskriterier

- ✓ Alle barn opplever tilhørighet og at de er betydningsfulle for fellesskapet
- ✓ Alle barn opplever og bidrar til trygghet, vennskap, trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd
- ✓ Hele personalet tar ansvar for et inkluderende miljø

Alle barn opplever tilhørighet og at de er betydningsfulle for fellesskapet

Tilhørighet innebærer en følelse av å høre til noen, høre hjemme et sted. Opplevelsen av å være betydningsfull for fellesskapet innebærer følelsen av at det faktisk spiller en rolle for noen andre hva du gjør eller ikke gjør. Barn som opplever seg som en betydningsfull del av fellesskapet viser dette gjennom aktiv lek, vitalitet, nysgjerrighet, spontanitet, trygghet, humor og glede.

Alle barn opplever og bidrar til trygghet, vennskap, trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd

Barn trenger å lære en rekke sosiale ferdigheter for å utvikle positive vennerelasjoner. Barnehagen skal ha et trygt læringsmiljø der barna tilegner seg og prøver ut sosiale ferdigheter. Det å regulere egne følelser, gjenkjenne og skille mellom ulike følelser både hos seg selv og andre er selve grunnlaget for å fungere i samspillsrelasjoner og en viktig dimensjon ved psykisk helse. Prososiale ferdigheter som å dele, inkludere, vise empati og forståelse for andre er viktige ferdigheter og en forutsetning for å bidra til andre barns inkludering. Evnen til å hevde egne meninger og synspunkter på en hensiktsmessig måte er også en viktig sosial ferdighet.

Tilhørighet innebærer en følelse av å høre til noen, høre hjemme et sted. Opplevelsen av å være betydningsfull for fellesskapet innebærer følelsen av at det faktisk spiller en rolle for noen andre hva du gjør eller ikke gjør.

Hele personalet tar ansvar for et inkluderende miljø

Et personale som tar ansvar for et inkluderende miljø gir emosjonell og atferdsmessig støtte til læring og utvikling og organiserer barnehagedagen på en måte som fremmer barnas trivsel og opplevelse av fellesskap. Personalet sikrer et inkluderende miljø ved å være proaktive i arbeidet med å opparbeide gode og respektfulle relasjoner, ved å være oppmerksomme, sensitive og pådrivere for praktisering av en anerkjennende væremåte i møte med andre.

Trygghetssirkelen (Circle of Security) beskriver på hvilken måte voksen-barnrelasjonen har betydning for det enkelte barns trygghet. Det er vesentlig at personale kan se seg selv utenfra og samtidig forstå barnet innenfra (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2017:40). Forskere på mobbetema anbefaler den «autoritative voksne» som betyr et personale som er varme, støttende og omsorgsfulle overfor barn, samtidig som de stiller krav til positiv atferd (Olweus 2011, Roland 2014 og Lund 2015 i Roland og Cosmovici Ildse, 2017:79).

Kjennetegn på god praksis

- Barns opplevelse av å være betydningsfull og føle tilhørighet kartlegges systematisk gjennom konkrete kartleggingsverktøy eller barnesamtaler og får betydning for videre utviklingsarbeid
- Personalet er varme og tydelige og tar ansvar for det de ser
- Felles lekereferanser og hverdagsaktiviteter blir bevisst og systematisk brukt til å fremme inkluderende miljø
- Personalet legger systematisk til rette for barns medvirkning som får betydning for videre utviklingsarbeid
- Personalet har nødvendig kapasitet og jobber systematisk med å forebygge, stoppe og følge opp krenkelser, diskriminering, utestenging, uheldig samspillmønstre og mobbing i nært samarbeid med hjemmet
- Foresatte har medansvar for et inkluderende miljø

Dette betyr for barnet

- Barnet trives i barnehagen
- Barnet har gode relasjoner og utvikler vennskap
- Barnet har en trygg og forutsigbar hverdag
- Barnet bidrar til et inkluderende miljø
- Barnet opplever at personalet tar ansvar når adferd bryter med forventningene
- Færre barn opplever krenkelser og mobbing i barnehagen

Tidlig innsatskompetanse

Tidlig innsats innebærer innsats på et tidlig tidspunkt i barnets liv og iverksettelse av tiltak når problemer oppstår eller avdekkes. Barnehagen kan både kompensere for og virke beskyttende for barn som har et vanskelig utgangspunkt. Dette fordrer et personale som har kompetanse til å se barnets behov, som kan gi støtte i lek og legge til rette for et helhetlig og inkluderende barnehagetilbud, og søke hjelp hos andre tjenester når det er påkrevet (*Stortingsmelding 19, Tid for lek og læring*). Tidlig innsatskompetanse skal sikre at arbeid rundt barn i risiko er godt samhandlet og koordinert.

Mål

Barn får rett hjelp til rett tid.

Kvalitetskriterier

- ✓ Fra oppmerksomhet til handling
- ✓ Barnets perspektiv
- ✓ Foreldremedvirkning

Fra oppmerksomhet til handling

Personalets kompetanse er avgjørende for å forebygge og oppdage barn som har behov for ekstra støtte i sin utvikling. Som hjelp i dette arbeidet har Nittedal kommune valgt BTI-modellen som samhandlingsmodell for å styrke arbeidet med barn, unge og familier. BTI-modellen inneholder en handlingsveileder, ulike verktøy og en elektronisk stafettlogg. Denne modellen skal sikre at oppmerksomhet rundt barn i risiko eller barn som strever fører til konkrete handlinger. BTI-modellen skal sikre samhandling og koordinering i arbeidet rundt enkeltbarn og dokumentere effekten av tiltakene.

Barnets perspektiv

Medvirkning står sentralt i BTI-arbeidet. Dette betyr at barn og unge blir hørt og får medbestemmelse i takt med økende alder og modenhet. Undring og observasjon er en viktig del av arbeidet for å få frem barnets perspektiv. I dette arbeidet kan verktøy som barnesamtaler, observasjonsskjema, bekymringskala og kjennetegn på mulig mistriivsel hos barn være aktuelle.

Forebyggende arbeid skal skje i nært samarbeid og i forståelse med hjemmet. Foresatte kjenner barnet best og foresattes kunnskap om sitt eget barn har avgjørende betydning for å sikre tidlig innsats.

Foreldremedvirkning

Foresatte skal involveres på tidligst mulig tidspunkt. Dette gjelder i alle saker unntatt saker der det er mistanke om at barnet er utsatt for vold eller seksuelle overgrep i hjemmet. Forebyggende arbeid skal skje i nært samarbeid og i forståelse med hjemmet. Foresatte kjenner barnet best og foresattes kunnskap om sitt eget barn har avgjørende betydning for å sikre tidlig innsats.

Kjennetegn på god praksis

- Alle i personalet har kunnskap om risikofaktorer og handlingskompetanse til å sikre tidlig innsats
- Personalet er oppmerksomme og proaktive overfor barn som strever
- Barnehagen har systemer for å ivareta alle barns stemmer, gjennom for eksempel dialogiske barnesamtaler
- Barna har faste arenaer hvor vanskelige temaer som for eksempel mobbing, vold og seksuelle overgrep er tema
- Barnehagen har strategier for å sikre god dialog med alle foreldre
- BTI-modellen er godt kommunisert til personalet og foreldre

Dette betyr for barnet

- Barn som strever blir sett og fulgt opp
- Barn det er oppmerksomhet rundt blir fulgt opp
- Barnet viser og setter ord på følelser
- Barnet har arenaer hvor de kan si ifra om vanskelige forhold
- Foresatte er tidlig involvert ved bekymringer rundt barnet

Godt språkmiljø for alle barn

Et godt språkmiljø i barnehagen forutsetter mange former for kommunikasjon gjennom fysiske, estetiske og nonverbale og verbale uttrykk. Et godt språkmiljø inkluderer alle barn uavhengig av bakgrunn. Mangfoldet i uttrykksformer kommer til syne både i lek og i formelle og uformelle læringssituasjoner. Erfaring med ulike former for kommunikasjon er viktig for barns samhandling og en forutsetning for utvikling av vennskap og deltagelse i barnehagens fellesskap.

Å støtte barns språkutvikling er en av barnehagens kjerneoppgaver og en forutsetning for læring, samspill, lek og vennskap. Et godt språkmiljø legger til rette for at alle får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel og som redskap for egne tanker og for å uttrykke egne meninger og følelser.

Mål

Alle barn opplever glede, mestring og utvikling gjennom språklige aktiviteter i fellesskap med andre.

Kvalitetskriterier

- ✓ Anerkjennende kommunikasjon.
- ✓ Inkluderende språkmiljø.
- ✓ Utviklende språkmiljø.

Anerkjennende kommunikasjon

Anerkjennende kommunikasjon handler blant annet om personalets evne til å møte barnet ut fra et likeverdig perspektiv. Det handler om forståelse, åpenhet og interesse for barnets opplevelsesverden, også når dette avviker fra ens egen (*Løvlie Schibbye & Løvlie 2017*).

Inkluderende språkmiljø

Et inkluderende språkmiljø omfatter et mangfold av språklige uttrykk som gjenspeiler barnegruppen og samfunnet barnehagen er en del av. I et inkluderende språkmiljø blir alle språklige uttrykk møtt med interesse og ivaretatt. Et mangfold av språklige uttrykk er synlig og er en del av barnehagens pedagogiske praksis og fysiske miljø.

*Et utviklende språk-
miljø innebærer
blant annet
mangfold i lek,
sang, samtaler,
bøker og aktiviteter.
Barnets språk-
utvikling henger
nøye sammen med
kvaliteten på
språkmiljøet.*

Utviklende språkmiljø

Et utviklende språkmiljø innebærer blant annet mangfold i lek, sang, samtaler, bøker og aktiviteter. Barnets språkutvikling henger nøye sammen med kvaliteten på språkmiljøet. Varierte språklige erfaringer og aktiviteter som tar utgangspunkt i barnets interesser gir de beste forutsetningene for språkutvikling. Ett personale som arbeider målrettet sammen med å kartlegge, reflektere og vurdere egen praksis er avgjørende for å sikre et utviklende språkmiljø.

Systemer og rutiner for å vurdere barnehagens språkmiljø og barnas språklige kompetanse er viktig for å sikre at barn som har kommunikasjonsvansker fanges opp og får den støtten de har behov for.

Kjennetegn på god praksis

- Personalet er språklig bevisst og bruker et rikt og nyansert språk
- Personalet tar barnets perspektiv, er opptatt av dialog og å invitere til undring og refleksjon
- Alternativ og supplerende kommunikasjon er en naturlig del av det ordinære tilbudet
- Personalet anerkjenner og synliggjør barnets morsmål i samarbeid med hjemmet
- Felles opplevelser brukes bevisst i språkarbeidet
- Personalet arbeider systematisk med å utvikle gode språkmiljøer

Dette betyr for barnet

- Barnets språk er i kontinuerlig utvikling
- Barnets språktrykk blir anerkjent og ivaretatt
- Barnet blir kjent med nye språklige uttrykk
- Barnet bruker språket aktivt i varierte situasjoner
- Barnet er nysgjerrig og utforskende i møte med språklige aktiviteter
- Barn med behov for spesifikke språktiltak blir fanget opp og får nødvendig hjelp og støtte

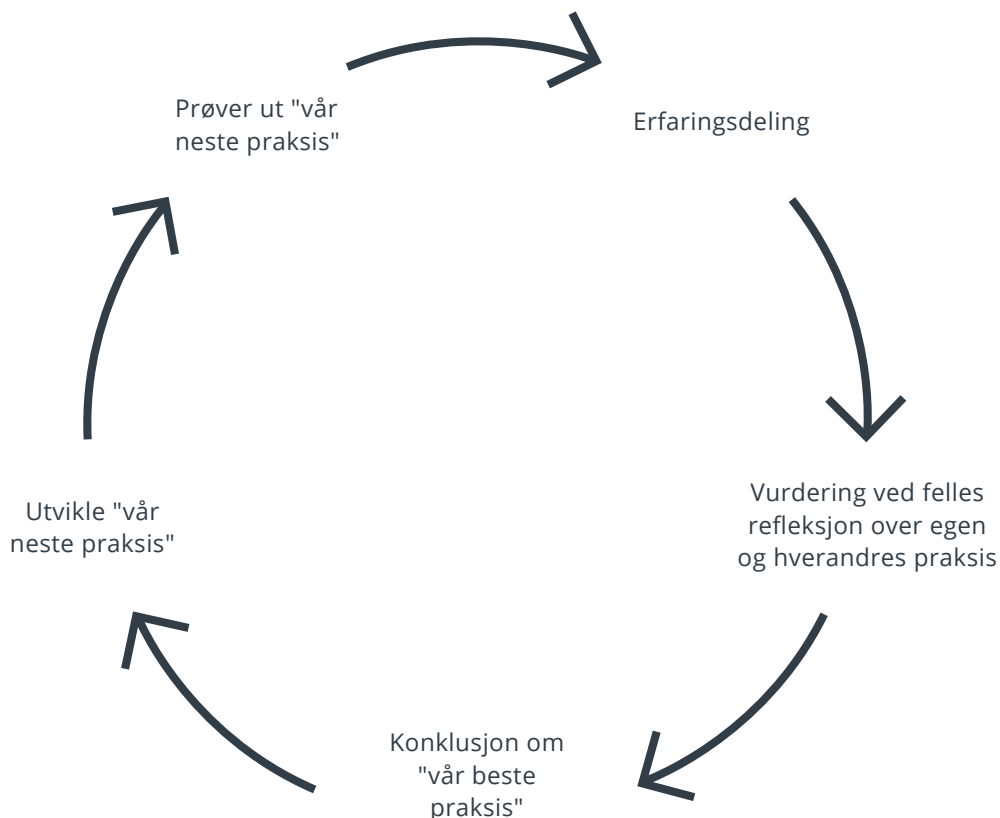
Realisering av kvalitetsplanen – Fra plan til praksis!

Målet med kvalitetsplanen er at alle barn i nittedalsbarnehagene opplever et inkluderende, utviklende og kvalitativt godt barnehagetilbud. Dette skal sikres gjennom helhetlig og systematisk utvikling av kvalitet i nittedalsbarnehagene, profesjonell ledelse og forsknings- og kunnskapsbasert praksis.

For at planen skal føre til økt kvalitet i nittedalsbarnehagene er vi avhengig av gode prosesser i hver enkelt barnehage, i nettverket for nittedalsbarnehagene og hos barnehagemyndigheten. I disse prosessene må det være fokus både på barnehagen som en lærende organisasjon og verdien av kunnskapsutvikling i et læringsfellesskap der alle medarbeiderne i barnehagen deltar.

Utvikling av felles holdninger og verdier er grunnleggende for å lykkes med å realisere kvalitetsplanen. Refleksjon er avgjørende og vi må våge å rette et åpent, raust og kritisk blikk mot oss selv og egen praksis, samarbeid mellom kolleger, tilbakemeldingskultur, organisering og ledelse (Lund, 2018). I arbeidet med å utvikle kvalitet må vi basere oss på metoder og tiltak som nyere forskning viser gir effekt (Nordahl, 2018).

I realiseringen av planen legger vi et sosiokulturelt læringsyn til grunn som bygger på en antakelse om at læring skjer gjennom bruk av språk og deltakelse i sosiale fellesskap. Lærings sirkelen under beskriver prosesser som må skje underveis, hvor barnehagepersonalets læring gis de beste vilkår.

Sirkelen illustrerer hvordan læring skjer ved gjentatt veksling mellom erfaringsdeling og vurdering gjennom felles refleksjon over egen og hverandres pedagogiske praksis. Så følger en konklusjon om hva som er vår «beste praksis» og hvordan vi kan forbedre den og utvikle vår felles «neste praksis» før ny utprøving i praksisfellesskapet. Disse utviklingsprosessene må både foregå i den

enkelte barnehage og i nettverket for nittedalsbarnehagene. Fokuset i disse læringsløyvene må hele tiden være hvordan kvaliteten økes for det enkelte barnet og barnegruppene. Viktig i denne sammenheng er hva som kjennetegner regi, form og innhold på de ulike møteplassene i den enkelte barnehage og i nettverket for nittedalsbarnehagene.

Hvordan barnehageeier følger opp og bruker planen

Barnehageeier har ansvar for å sikre at personalet har nødvendig kompetanse for å ivareta kvalitetskrav gitt i barnehageloven og i rammeplanen. Barnehageeier skal initiere og legge til rette for kompetanseheving hos sitt personale.

Hvordan barnehagen følger opp og bruker planen

Barnehagens leder har et overordnet ansvar for sikre at barnehagen drives som en lærende organisasjon.

Barnehagens ledelse har ansvar for å lede det pedagogiske arbeidet og legge til rette for kompetanseutvikling hos personalet. Dette skjer ved å legge til rette for trening, veiledning, kompetanseheving og annen nødvendig støtte.

Barnehagens ledelse har ansvar for å innarbeide kompetanseheving med utgangspunkt i de fire utviklingsområdene i barnehagens årsplaner. Barnehagens leder involverer seg i og følger opp personalets læring og utvikling på de fire prioriterte utviklingsområdene.

Barnehagepersonalet reflekterer over og drøfter egen og felles praksis, er åpne for ny kunnskap og bidrar til å utvikle kvaliteten i barnehagen.

Barnehagen bruker kvalitetsverktøyene for å se om tiltaksplanen gir ønsket effekt i form av bedre kvalitet i barnehagetilbudet.

Hvordan barnehagemyndigheten følger opp og bruker planen

Kommunen som barnehagemyndighet har et overordnet ansvar for å sikre at alle barn får et forsvarlig og lovlig barnehagetilbud. Kommunen skal gjennom aktiv veiledning og tilsyn påse at barnehagene i kommunen drives i tråd med de krav som stilles i barnehageloven med tilhørende forskrifter.

Kommunen arbeider systematisk for at barnehagene videreutvikler og vedlikeholder god praksis og gir støtte og veiledning i oppfølging av kvalitetsplanen. Dette skjer blant annet gjennom kompetanseutviklingsplaner, ulike møteplasser, nettverk, regelverksamlinger, fagsamtaler, eiermøter, tilsyn og statusrapporter. Kvalitetsverktøyene vil benyttes aktivt på hensiktsmessige felles arenaer.

"Ulike arenaer for å dele deltakernes erfaringer og kunnskap, utvikle ideer og få til bevisstgjøring og refleksjon"

Kompetanseutviklingsplaner med utgangspunkt i kvalitetsplanen utarbeides i samarbeid med nittedalsbarnehagene. Kompetanseutviklingsplaner, både langsiktige og halvårslige, vil være viktig for oppfølging av planen. Barnehagemyndigheten vil etablere hensiktsmessige samarbeidsforum for å gjøre nødvendige faglige prioriteringer innenfor de fire utviklingsområdene. Kompetanseutviklingsplaner skal baseres på oppdatert kunnskap, kartlegging, dokumentasjon og evaluering. Langsiktige kompetanseutviklingsplaner skal beskrive tiltak og ønsket effekt og inneholde stopp-punkter for evaluering for å sikre at tiltakene får ønsket effekt.

Arbeidsformer for realisering av planen i barnehagene

Realisering av planen må skje gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling hvor hele personalet deler og utvikler kunnskap for å nå virksomhetens mål. En forutsetning for dette arbeidet er teoretisk påfyll og tid til refleksjon og øving. Vi ønsker her å peke på noen metoder som kan brukes i kvalitetsutviklingsarbeidet.

Kvalitetsverktøy

Kvalitetsverktøyene for oppfølging av utviklingsområdene er et viktig utgangspunkt for refleksjon

hos personalet for å vurdere egen praksis. Både for å kunne konkludere om hva som akkurat nå er beste praksis, men også som en hjelp til å utvikle neste praksis. Kvalitetsverktøyene er dynamiske i den forstand at de kan justeres etter behov.

Lærende møter

Målet med lærende møter er kunnskapsutvikling gjennom å få tilgang til hverandres praksis og kompetanse. Lærende møter forutsetter deltakelse, forpliktelse, gjensidighet og en tydelig struktur.

Individuelt, gruppe, plenum, individuelt i praksis (IGP-IP)

IGP metoden forplikter alle til individuelt å sette seg inn i nytt stoff, skrive egne refleksjoner, sette ord på og dele disse både i gruppe og plenum. I nittedalsbarnehagene har vi lagt til «IP» til slutt, som innebærer å konkretisere hva dette betyr for meg «individuelt i praksis».

Kafèdialog, gallerirunde o.l.

Ulike arenaer for å dele deltakernes erfaringer og kunnskap, utvikle ideer og få til bevisstgjøring og refleksjon.

Andre ressurser i realiseringsarbeidet

BTI:

<https://www.nittedal.kommune.no/publisert-innhold/helse-omsorg-velferd/bedre-tverrfaglig-innsats---bti/>

Kvalitet i barnehagen:

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/>

Nasjonale senter:

Språkløyper

<https://sprakloyper.uis.no/>

Flerkulturell opplæring

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/fleirkulturell-opplaring/>

Fremmedspråksenteret

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/fremmedspraksenteret/>

Lesesenteret

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/lesesenteret/>

Læringsmiljøsentret

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/laringsmiljosenteret/>

Mat, helse og fysisk aktivitet

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/mat-helse-og-fysisk-aktivitet/>

Skrivesenteret

<https://www.udir.no/om-udir/nasjonale-senter/skrivesenteret/>

Regional ordning for barnehagebasert kompetanseutvikling:

<https://www.fylkesmannen.no/oslo-og-viken/barnehage-og-opplaring/barnehage/regional-kompetanseutvikling/>

Kvalitetsverktøy for oppfølging av utviklingsområdene

Det er utviklet et eget kvalitetsverktøy for oppfølging av planens fire utviklingsområder barnehagen som lærende organisasjon, inkluderende miljø, tidlig innsatskompetanse og godt språkmiljø for alle barn. Kvalitetsverktøyet beskriver fire nivåer på kvaliteten når det gjelder barnehagens praksis innen utviklingsområdene.

I kvalitetsverktøyet er nivåene på kvalitet angitt i fargekoder fra rødt til grønt, det vil si fra kjenne-tegn på dårlig praksis som barnehagen må forbedre i den ene enden av skalaen til god og ønsket praksis i den andre enden. Kvalitetsverk-

tøyet er et viktig utgangspunkt for refleksjon i personalet for å vurdere egen praksis. Dette gjelder for å kunne evaluere nåværende praksis, som en hjelp til å utvikle neste praksis, og til å oppnå ønsket praksis.

Kvalitetsverktøyene er dynamiske i den forstand at de kan justeres etter behov basert på de erfaringene som gjøres og som følge av ny kunnskap. Kvalitetsverktøyet må derfor jevnlig evalueres slik at nødvendige korrigeringer kan foretas.

Utviklingsområde:

Barnehagen som lærende organisasjon

Kvalitets- kriterier	<ul style="list-style-type: none"> A. Strategisk og mestringsorientert ledelse B. Kunnskaps - og barnehagebasert praksis C. Endrings- og utviklingsorientert praksis
Kjennetegn på praksis Nivå 1	<ul style="list-style-type: none"> A. Ledelsen utvikler planer uten medskapingsprosesser. Barnehagen jobber ikke strategisk med realisering av planene. Felles arenaer brukes kun til informasjon og til å diskutere daglig drift. Evaluering og dokumentasjon av effekter i form av bedre praksis forekommer i svært liten grad og uten medskapingsprosesser. Roller og forventninger er utydelige. Personalet gis lite tillit og det er lite fokus på mestringsopplevelser. B. Personalet har manglende faglig forankring og reflekterer lite over eksisterende praksis. Det foregår lite utviklingsarbeid og det omfatter kun deler av personalet. Ledelsen utnytter ikke den enkeltes kompetanse til kollektiv læring. Taus kunnskap styrer den daglige praksisen og personalet gjør som de selv tror er best. C. Utviklingsarbeid er tilfeldig valgt. Ledelsen har mangelfulle strategier og faste arenaer benyttes kun til kunnskapsformidling. Personale har ikke eierskap til utviklingsarbeidet.
Kjennetegn på praksis Nivå 2	<ul style="list-style-type: none"> A. Ledelsen utvikler planer med få medskapingsprosesser. Barnehagen jobber lite strategisk med realisering av planene. Felles arenaer brukes i hovedsak til informasjon og til å diskutere daglig drift. Evaluering og dokumentasjon av effekter i form av bedre praksis skjer uten særlig grad av medskapingsprosesser. B. Personalet har faglig forankring, men refleksjon bidrar i liten grad til endring av praksis. Det foregår utviklingsarbeid som omfatter deler av personalet. Ledelsen utnytter i liten grad den enkeltes kompetanse til kollektiv læring. Ledelsen følger i liten grad opp effekter av utviklingsarbeid og videre framdrift. C. Utviklingsarbeid er valgt bevist, men mangler forankring i kartlegging. Ledelsen har mangelfulle strategier og faste arenaer benyttes i stor grad til kunnskapsformidling. Personale har i varierende grad eierskap til utviklingsarbeid.
Kjennetegn på praksis Nivå 3	<ul style="list-style-type: none"> A. Ledelsen utvikler målrettede og strategiske planer gjennom medskapingsprosesser. Barnehagen jobber delvis strategisk med realisering av planene. Felles arenaer brukes i for liten grad til felles refleksjon og utviklingsarbeid. Evaluering og dokumentasjon av effekter gjennom medskapingsprosesser skjer delvis. B. Personalet har faglig forankring og refleksjon bidrar til endring av praksis. Barnehagens utviklingsarbeid omfatter hele personalet men følges ikke opp systematisk. Ledelsen utnytter til dels den enkeltes kompetanse til kollektiv læring. Ledelsen følger til en viss grad opp effekter av utviklingsarbeid og videre framdrift. C. Personalet endrer delvis praksis i tråd med ny kunnskap. Utviklingsarbeid skjer i medskapingsprosesser med hele personalet. Ledelsen motiverer personalet til utvikling. Barnehagen har strategier og faste arenaer for kunnskapsutvikling gjennom teori og erfaringsdeling. Personale har delvis eierskap til utviklingsarbeid.
Kjennetegn på praksis Nivå 4	<ul style="list-style-type: none"> A. Ledelsen utvikler målrettede og strategiske planer gjennom medskapingsprosesser. Barnehagen jobber strategisk med realisering av planene. Barnehagen har velfungerende arenaer for kollektiv refleksjon og utviklingsarbeid der alle deltar. Evaluering og dokumentasjon av effekt sikres gjennom medskapingsprosesser. Roller og forventninger er tydelige. Personalet gis tillit og har tillit til hverandre. Det er fokus på mestringsopplevelser. B. Personalets arbeid er faglig forankret, i tråd med ny kunnskap og bygger på beste praksis. Barnehagens utviklingsarbeid omfatter hele personalet. Ledelsen utnytter den enkeltes kompetanse til kollektiv læring. Ledelsen følger opp effekter av utviklingsarbeid og videre framdrift. C. Personalet endrer praksis i tråd med ny kunnskap. Kartleggingsanalyse er utgangspunkt for utviklingsarbeid. Ledelsen motiverer til utvikling gjennom medskapingsprosesser. Barnehagen har strategier og faste arenaer for kunnskapsutvikling gjennom teori og erfaringsdeling. Personale har eierskap til utviklingsarbeid.

Utviklingsområde:

Inkluderende miljø

Kvalitets-kriterier	<ul style="list-style-type: none"> A. Barns opplevelse av tilhørighet og å være betydningsfulle for fellesskapet B. Barns opplevelse og bidrag til trygghet, vennskap, trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd C. Personalets ansvar for et inkluderende miljø
Kjennetegn på praksis Nivå 1	<ul style="list-style-type: none"> A. Barns opplevelse av å være betydningsfull og føle tilhørighet blir ikke kartlagt. B. Personalet er lite varme, tydelige og ansvarlige. Personalet ser ikke behov for voksendeltakelse i lek. Personalet ser ikke muligheten for å fremme inkludering i hverdagsaktiviteter. Barns medvirkning defineres som medbestemmelse ved å legge til rette for enkelte valg. C. Personalet har manglende kompetanse og jobber ikke systematisk for å forebygge, stoppe og følge opp krenkelser, diskriminering, utestenging og mobbing. Barnehagen har ikke skriftlige planer for dette arbeidet. Foresatte har ingen rolle i arbeidet for et inkluderende miljø.
Kjennetegn på praksis Nivå 2	<ul style="list-style-type: none"> A. Barns opplevelse av å være betydningsfull og føle tilhørighet kartlegges. Kartleggingen følges opp tilfeldig og er personavhengig. B. Stor variasjon i varme, tydelighet og ansvarlighet hos personalet. Personalet ser verdien av barns lek og legger til rette for leken. Personalet ser muligheten for å fremme inkludering i enkelte hverdagsaktiviteter. Barns medvirkning defineres som medbestemmelse ved å legge til rette for valg. C. Personalet har stor variasjon i kompetanse og jobber ikke systematisk for å forebygge, stoppe og følge opp krenkelser, diskriminering, utestenging og mobbing. Barnehagen har skriftlige planer, men følges ikke av personalet. Foresatte har en passiv rolle i arbeidet for et inkluderende miljø.
Kjennetegn på praksis Nivå 3	<ul style="list-style-type: none"> A. Barns opplevelse av å være betydningsfull og føle tilhørighet kartlegges systematisk gjennom konkrete kartleggingsverktøy eller barnesamtaler. Kartlegging får i varierende grad betydning for videre utviklingsarbeid. B. Personalet er stort sett varme, tydelige og ansvarlige. Felles lekereferanser og hverdagsaktiviteter blir til en viss grad brukt til å fremme inkluderende miljø. Personalet legger til rette for barns medvirkning gjennom aktiv deltakelse. C. Personalet har relativt god kompetanse og jobber i varierende grad systematisk med å forebygge, stoppe og følge opp krenkelser, diskriminering, utestenging og mobbing i nært samarbeid med hjemmet. Barnehagen har skriftlige planer og følger som regel disse. Foresatte har delvis medansvar for et inkluderende miljø.
Kjennetegn på praksis Nivå 4	<ul style="list-style-type: none"> A. Barns opplevelse av å være betydningsfull og føle tilhørighet kartlegges systematisk gjennom konkrete kartleggingsverktøy eller barnesamtaler. Kartlegging får betydning for videre utviklingsarbeid. B. Personalet er varme, tydelige og ansvarlige. Felles lekereferanser og hverdagsaktiviteter blir bevist og systematisk brukt til å fremme inkluderende miljø. Personalet legger systematisk til rette for barns medvirkning som får betydning for barnehagens pedagogiske praksis. C. Personalet har kompetanse og jobber systematisk med å forebygge, stoppe og følge opp krenkelser, diskriminering, utestenging og mobbing i nært samarbeid med hjemmet. Foresatte har medansvar for et inkluderende miljø.

Utviklingsområde:

Tidlig innsatskompetanse

Kvalitets- kriterier	<ul style="list-style-type: none"> A. Fra oppmerksomhet til handling B. Barnets perspektiv C. Foreldremedvirkning
Kjennetegn på praksis Nivå 1	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet har liten kjennskap til risikofaktorer og mangler handlingskompetanse. Personalet har ulik tilnærming i møte med barn som strever og som det er oppmerksomhet rundt. BTI modellen er lite kjent. Barnehagen mangler konkrete planer for oppfølging av barn som trenger tidlig innsats. B. Personalet har liten bevissthet når det gjelder å ivareta alle barns stemmer. Barna har ingen faste arenaer hvor vanskelige temaer som for eksempel mobbing, vold og seksuelle overgrep er tema. Det er tilfeldig om barna opplever å bli tatt på alvor. C. Foreldrene er i liten grad involvert i tidlig innsatsarbeidet. Barnehagens dialog med foreldre er tilfeldig og barnehagen mangler strategier for å sikre god dialog med alle foreldre. BTI-modellen er ikke kommunisert til foreldre.
Kjennetegn på praksis Nivå 2	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet har kjennskap til risikofaktorer men mangler handlingskompetanse. Personalet har ulik tilnærming i møte med barn som strever og som det er oppmerksomhet rundt. BTI modellen er kjent men ikke implementert. B. Personalet har noe bevissthet når det gjelder å ivareta alle barns stemmer, men mangler systemer. Barna har ingen faste arenaer hvor vanskelige temaer som for eksempel mobbing, vold og seksuelle overgrep er tema. Barna har noen i personalet de kan gå til når noe er vanskelig. C. Foreldrene er til en viss grad involvert i tidlig innsatsarbeidet. Barnehagens dialog med foreldre er tilfeldig og barnehagen har få strategier for å sikre god dialog med alle foreldre. Foreldre er informert om BTI-modellen.
Kjennetegn på praksis Nivå 3	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet har kunnskap om risikofaktorer og handlingskompetanse til å sikre tidlig innsats. BTI modellen er delvis implementert.. B. Barnehagen har systemer for å ivareta alle barns stemmer som er delvis implementert. Barna har i varierende grad arenaer hvor vanskelige temaer som for eksempel mobbing, vold og seksuelle overgrep er tema. Deler av personalet er oppmerksomme og proaktive overfor barn som strever. C. Tidlig innsats er delvis et felles ansvar for foreldre og barnehagen. Barnehagen har strategier for å sikre god dialog, men når ikke alle foreldre. BTI-modellen er kommunisert til alle foreldre.
Kjennetegn på praksis Nivå 4	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet har kunnskap om risikofaktorer og handlingskompetanse til å sikre tidlig innsats. BTI modellen er implementert. B. Barnehagen har systemer som ivaretar alle barns stemmer, gjennom for eksempel dialogisk barne-samtaler. Barna har faste arenaer hvor vanskelige temaer som for eksempel mobbing, vold og seksuelle overgrep er tema. Personalet er oppmerksomme og proaktive overfor barn som strever. C. Tidlig innsats er felles ansvar for foreldre og barnehagen. Barnehagen har strategier for å sikre god dialog med alle foreldre. BTI-modellen er godt kommunisert til alle foreldre.

Utviklingsområde:

Godt språkmiljø for alle barn

Kvalitets- kriterier	<ul style="list-style-type: none"> A. Anerkjennende kommunikasjon B. Inkluderende språkmiljø C. Utviklende språkmiljø
Kjennetegn på praksis Nivå 1	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet er utålmodig, overtolker og fullfører setningen for barnet. Personalet inviterer ikke til samtale, snakker til og ikke med, gir beskjeder og har fokus på rutiner. Personalet ser på barna som objekt og tar ikke barnets perspektiv. Barnets familiekultur påvirker ikke innholdet i barnehagen. B. Alternativ og supplerende kommunikasjon brukes i liten grad. Personalet har fokus på norskspråket og synliggjør ikke barnets morsmål. Personalets praksis fremmer stemmen til barn som allerede er verbalt sterke. C. Personalet bruker et lite nyansert og variert språk. Det er liten voksendeltakelse på gode språkarenaer. Personalet legger til rette for få felles opplevelser. Personalet velger tilfeldige metoder og materiell.
Kjennetegn på praksis Nivå 2	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet har teoretisk kunnskap om anerkjennende kommunikasjon, men evner i liten grad å omsette dette til praksis. Personalet tar i liten grad barnets perspektiv og dominerer dialogen. Barnets familiekultur påvirker i liten grad innholdet i barnehagen. B. Alternativ og supplerende kommunikasjon brukes for enkelte barn. Personalet har fokus på norskspråket og synliggjør i liten grad barnets morsmål. Personalets praksis fremmer stemmen til barn som allerede er verbalt sterke og enkelte andre barn. C. Personalet bruker et lite nyansert og variert språk. Voksendeltakelse på gode språkarenaer er tilfeldig. Felles opplevelser brukes ikke bevisst i språkarbeidet. Personalet velger tilfeldige metoder og materiell.
Kjennetegn på praksis Nivå 3	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet er aktiv lyttende og tilstedeværende. Personalet tar barnets perspektiv i de fleste situasjoner, er opptatt av dialog og invitere til undring og refleksjon. Pedagogisk arbeid med familiekultur er synlig i barnehagen. B. Alternativ og supplerende kommunikasjon er til en viss grad en del av det ordinære tilbudet. Personalet anerkjenner og synliggjør barnets morsmål. Personalets praksis sikrer til en viss grad at alle barns stemme kommer til uttrykk. C. Personalet er språklig bevisst og bruker et rikt og nyansert språk. Personalet utnytter muligheter til språkutvikling i samspill med barna. Felles opplevelser brukes bevisst i språkarbeidet. Personalet bruker hensiktsmessige metoder og materiell.
Kjennetegn på praksis Nivå 4	<ul style="list-style-type: none"> A. Personalet er aktiv lyttende og tilstedeværende. Personalet tar barnets perspektiv, er opptatt av dialog og inviterer til undring og refleksjon. Personalet viser interesse for og bygger videre på barnets familiekultur. Personalet arbeider systematisk med holdninger og kunnskaper som fremmer anerkjennende kommunikasjon. B. Alternativ og supplerende kommunikasjon er en naturlig del av det ordinære tilbudet. I samarbeid med hjemmet anerkjenner og synliggjør personalet barnets morsmål i barnehagen. Personalets praksis sikrer at alle barns stemme kommer til uttrykk. C. Personalet er språklig bevisst og bruker et rikt og nyansert språk. Personalet utnytter alle muligheter til språkutvikling i samspill med barna. Felles opplevelser brukes bevisst i språkarbeidet. Personalet jobber kunnskapsbasert og bruker hensiktsmessige metoder og materiell. Personalet arbeider systematisk med å utvikle inkluderende språkmiljøer.

Referanser

Brandtzæg I, Torsteinson S & Øiestad G. (2013).
(1.utgave, 8 opplag 2017): Se barnet innenfra. Kommuneforlaget.

Gotvassli, K-Å (2017).
Ledelse og tillitsvalgte sammen om profesjonsutvikling i barnehage og skole
<https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2017/vi-skal-samarbeide-om-profesjonsutvikling/>

Høsøien U. og Prytz M. (2018)
Barnehagebasert kompetanseutvikling. Pedlex

Lund, I. (2018).
Der mobbing skje, ser vi at det er mange frakoblede voksne i lekesituasjoner. Barnehage.no
(internett) publisert 10.04.2018. Tilgjengelig fra: <https://www.barnehage.no/artikler/der-mobbing-skjer-ser-vi-at-det-er-mange-frakoblede-voksne-i-lekesituasjoner/434508>

Løvlie Schibbye A-L. & Løvlie E. (2017).
Du og barnet. Universitetsforlaget

Melvold, L. (2016)
Mening, mot & menneskeverd. Kommuneforlaget

Nordahl T. (2018).
Pedagogisk analyse 06.02.18. Tilgjengelig fra: <https://vimeo.com/290887403>

Senge, P.M. (2006).
The Fifth Discipline: The art and practice of the learning organization. New Yorke: Currency/Douleday. Det er denne det vises til i det hefte vi har brukt men boka finnes også i norsk utgave se under

Senge, P.M (2004).
Den femte disiplin kunsten å utvikle den lærende organisasjon. Egmont Hjemmets bokforlag.

Stortingsmelding 19 (2015-2016)
Tid for lek og læring. Kunnskapsdepartementet

Stortingsmelding 21 (2016-2017)
Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen. kunnskapsdepartementet

Stortingsmelding 28 (2015-2016)
Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet. Kunnskapsdepartementet

Roland P. & Cosmovici Idsøe E. (2017).
Mobbeatferd i barnehagen. Cappelen Damm Akademisk.

NITTEDAL
KOMMUNE

Sentralbord: 67 05 90 00

Epost: postmottak@nittedal.kommune.no

Besøksadresse: Rådhusveien 1, 1482 Nittedal

www.nittedal.kommune.no

